

Danuta Kasparek

ARCHIWUM UNIwersYTETU WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO W OLSZTYNIE W SŁUŻBIE SPOŁECZEŃSTWA I JAKO •RÓDŁO DO BADAŃ NAJNOWSZEJ HISTORII REGIONU

Archiwum Uniwersytetu Warmińsko- Mazurskiego w Olsztynie powstało w momencie powołania do życia Uniwersytetu Warmińsko- Mazurskiego, 1 września 1999 r. z połączenia archiwów szkół, które utworzyły uniwersytet, Akademii Rolniczo- Technicznej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej. Mimo, że archiwum uniwersyteckie funkcjonuje dopiero pierwsze dziesięciolecie, jego zasób sięga 1919 r. Wynika to z historii i licznych przekształceń szkół wyższych działających po 1945 r. w Olsztynie.

ART jest kontynuatorką szkół, które powstały w pierwszych latach odzyskania niepodległości, głównie Polskiej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszyńcu. Wznowiła ona swoją działalność w 1945 r. Jednocześnie, szkołę o podobnym profilu kształcenia, utworzono w Łodzi. W maju 1950 r. zostały one zlikwidowane, a w ich miejsce utworzono Wyższą Szkołę Rolniczą w Olsztynie. Studenci i pracownicy szkoły cieszyńskiej i łódzkiej zostali przeniesieni do stolicy województwa olsztyńskiego. Razem z całą bazą dydaktyczną do Olsztyna przywieziono zasoby archiwalne. W 1972 r. WSR przemianowano na ART. WSP została przekształcona w 1974 r. z Wyższej Szkoły Nauczycielskiej, która powstała w 1969 r.

Archiwum UWM jest sukcesorem kolejno wszystkich szkół wyższych od 1919 r., które 80-lat później przyczyniły się do powstania UWM. W zasobie zachowały się – niekiedy w formie szczątkowej – wszystkie zespoły archiwalne tych szkół. Archiwum przechowuje także akta szkół, których nie udało się ostatecznie po 1945 r. powołać do życia w stolicy nowego województwa olsztyńskiego: Akademii Administracyjnej i Studium Prawno- Administracyjnego przy Wydziale Prawno- Ekonomicznym UMK w Toruniu, także akta Towarzystwa Szkół Wyższych- Zarządu Wojewódzkiego w Olsztynie. Tak więc w archiwum UWM znajdujemy najwięcej materiałów źródłowych do dziejów szkolnictwa na Warmii i Mazurach. Tu kierują swoje pierwsze kroki badacze, którzy piszą o początkach szkolnictwa na naszych ziemiach, o historii szkół rolniczych i pedagogicznych, nie mówiąc już o historii UWM.

Oprócz typowych materiałów charakterystycznych dla każdego zespołu szkoły wyższej: akt studenckich, dydaktycznych, prac zespołów naukowych, które w większości wykorzystane są do celów administracyjnych, przechowywane są akta, stanowiące bazę źródłową dla historyków zajmujących się regionem warmińsko-mazurskim i miastem Olsztynem: wydarzeniami z października 1956 r., 1968 roku, powstaniem i działalnością NSZZ „Solidarność”, strajkami, stanem wojennym, związkami zawodowymi, studenckimi, życiem naukowym, kulturalnym, sportowym i społecznym. Archiwum wypożycza dokumentację aktową i fotograficzną na wystawy, prelekcje, odczyty i jubileusze organizowane przez ośrodki kulturalne Olsztyna. Pracownicy archiwum popularyzują zbiory przygotowując wydawnictwa, wystawy, biorąc udział w konferencjach naukowych. Prowadzą też działalność edukacyjną wśród młodzieży studiującej przedmioty humanistyczne.

W ciągu pięćdziesięciolecia istnienia archiwum, mimo kolejnych zmian organizacyjnych i przekształceń, nie dopuściło do rozproszenia zespołów. W chwili obecnej obok Archiwum Państwowego i Archidiecezjalnego stanowi znacząca bazę regionalnych źródeł.